

Saturs

Priekšvārds	XIII
Autora priekšvārds	XV
Izmantotie saīsinājumi	XVI
Atsaucēs saīsināti norādītie juridiskās literatūras un tiesu prakses avoti ar norāžu paraugiem	XVII

Ievads	1
I. Laulāto likumisko mantisko attiecību vispārīgs raksturojums	6
A. Vīra pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi	6
1. Laulāto mantas piederības šķirtība	7
2. Laulāto kopīgā manta un tās sadalījums	8
3. Laulāto kopīgās mantas dalīšana	9
B. Laulāto vienlīdzīgas pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi	10
1. Laulāto mantas piederības šķirtība	11
2. Laulāto kopīgā manta un tās sadalījums	11
3. Laulāto kopīgās mantas dalīšana	12
II. Problēmjaautājumi un viedokļu dažādība	14
A. CL 89.p.1.d. ietvertā norāde uz CL 91.p. regulēto laulātā atsevišķo mantu	15
B. Laulāto kopīgās mantas sastāvs	16
C. Viena laulātā rīcība ar laulības laikā iegūto mantu	18
1. Trešo personu aizsardzības ideja	18
2. Otra laulātā aizsardzības ideja	19
D. Laulāto kopīgās mantas dalīšanas tiesiskais regulējums	21
1. Laulāto kopīgās mantas dalīšanas izpratne praksē	21
2. Laulāto kopīgās mantas dalīšanas mērķis	24
E. Kur meklēt vienotu atbildi?	25
1. Mantas šķirtības princips	26
a) Gramatiskā iztulkojuma nepieļaujamība	26
b) Mantas šķirtības principa izpratne	27

Saturs

2. Mantas pilnīga juridiska un faktiska sadalīšana	28
3. Vienotas atbildes meklējumu pamats	29
III. Laulāto mantas jēdziens, tās veidi un laulāto mantas masas.....	30
A. Mantas jēdziens.....	30
1. Termina "manta" citas nozīmes.....	31
2. Manta kā tiesību kopība.....	32
a) Kustamā un nekustamā manta	32
b) Manta kā privāttiesiskās apgrozības objekts.....	33
3. Mantas sastāvs.....	35
a) Atsevišķas mantā ietilpstošās tiesības.....	37
b) Izmaiņas mantas sastāvā.	38
4. Galvenā un sevišķā manta	39
5. Surogācijas princips	40
6. Manta un citas līdzīgas "kopības"	42
a) Ķermenisku lietu kopība.....	42
b) Mantojums.....	43
B. Laulāto manta, tās veidi un mantas masas	44
1. Laulāto mantas veidi un mantas masas.....	45
2. Laulāto mantas masu savstarpējā tiesiskā norobežotība.....	46
a) Laulātajam atsevišķi piederošās mantas raksturs.....	46
b) Tiesiskās norobežotības mērķis	47
c) Atšķirīgais tiesiskais regulējums.....	48
3. Laulāto mantas masu mijiedarbība.....	49
a) Laulāto savstarpējie pienākumi.....	49
b) Laulība kā laulāto saimnieciska kopība	50
c) Laulības izbeigšanās ietekme uz laulāto mantu	51
d) Taisnīga izlīdzinājuma iespējamība.....	53
IV. Laulātā atsevišķā manta	54
A. Pirmslaulības manta.....	55
1. Mantas iegūšanas laika kritērijs.....	56
2. Atsevišķu tiesību iegūšanas brīdis.....	57
3. Pirmslaulības manta un surogācijas princips.....	58
B. Ar līgumu noteiktā atsevišķā manta.....	59
1. Līguma par atsevišķās mantas noteikšanu jēdziens.....	59
a) Līgumslēgšanas brīvības ierobežojums	60

b) Atšķirība no laulības līguma par visas laulāto mantas šķirtību	60
2. Līguma par atsevišķās mantas noteikšanu saturs.....	61
a) Noteiktības pakāpe un "nākotnē iegūstamā" manta	61
b) Atsevišķās mantas noteikšanas piemēri	62
3. Līguma par atsevišķās mantas noteikšanu saistošais spēks	63
a) Laulāto savstarpējās tiesiskās attiecības	63
b) Laulāto tiesiskās attiecības ar trešajām personām.....	64
C. Priekšmeti, kas noder tikai viena laulātā personīgai lietošanai vai nepieciešami viņa patstāvīgā darbā	66
1. Priekšmeti, kas noder personīgai lietošanai.....	67
2. Priekšmeti, kas nepieciešami patstāvīgā darbā	68
D. Bez atlīdzības iegūtā manta	70
1. Manta, kas iegūta dāvinājuma ceļā.....	70
a) Dāvinājumi laulāto starpā	71
b) Trešās personas dāvinājums vienam laulātajam	72
2. Manta, kas iegūta cita veida bezatlīdzības iegūšanas ceļā.....	72
3. Laulātā prasījumi, kas izriet no viņa personības tiesību aizskāruma.....	74
E. Atsevišķās mantas ienākumi	74
1. Atsevišķās mantas ienākumu jēdziens	75
a) Dabiskie un civilie augļi	75
b) Citi atsevišķās mantas ienākumi	76
c) Ķermeniskas lietas pieaugumi	77
2. Otra laulātā līdzdalība ienākumu gūšanā.....	78
a) Ienākumi, kas iegūti bez otra laulātā līdzdalības	78
b) Ienākumi, kas iegūti ar otra laulātā līdzdalību	79
3. Ienākumi, kas nodoti ģimenes un kopīgās mājsaimniecības vajadzībām	80
a) Ģimenes un kopīgās mājsaimniecības vajadzības.....	80
b) Ienākumu nodošana	82
F. Manta, ar ko atvīlota cita atsevišķā manta	82
1. Mantiskie labumi, kas iegūti surogācijas ceļā	83
2. Izņēmumi no surogācijas principa	85
V. Laulāto kopīgā manta	86
A. Laulāto kopīgās mantas rašanās (iegūšanas) priekšnoteikumi	86

B. Kopīgās mantas sadalījums laulāto starpā	88
1. "Mantas iegūšana" un kopīgās mantas sadalījums	88
2. Laulāto kopīgās mantas vienlīdzīga sadalījuma prezumpcija	90
3. Kopīgā manta kā kopīpašuma paveids un šī viedokļa kritika	90
4. Kopīgā manta kā tiesību kopība un mantas vērtības sadalījuma kritērijs	93
a) "Laulātā daļa laulāto kopīgajā mantā"	93
b) Mantas vērtības sadalījuma kritērijs	95
C. Kopīgi iegūtā manta	97
1. Manta, kas iegūta kopīgi noslēgta darījuma rezultātā	97
a) Kopīgi noslēgts darījums	97
b) Darījums, kas noslēgts, izlietojot "atslēgas varu"	99
2. Manta, kas iegūta laulāto kopīga darba (darbības) rezultātā	102
3. Mantiskie labumi, kas cēlušies no kopīgās mantas	103
D. Manta, ko ieguvis viens laulātais ar abu laulāto līdzekļiem	105
1. Manta, ko darījuma rezultātā ieguvis viens laulātais ar abu laulāto līdzekļiem	105
a) Abu laulāto līdzekļi	106
b) Laulāto personīgo līdzekļu "apvienošana"	107
c) Līdzekļu apvienošana un surogācijas princips	108
2. Darījuma rezultātā iegūtās kopīgās mantas sadalījums	109
3. Uz cita tiesiska pamata ar abu laulāto līdzekļiem iegūtā manta	110
E. Manta, ko ieguvis viens laulātais ar otra laulātā darbības palīdzību	111
1. "Otra laulātā darbības palīdzības" jēdziens	112
a) Otra laulātā tieša līdzdalība	112
b) Otra laulātā netieša līdzdalība	113
2. Laulāto pienākums uzturēt ģimeni	114
a) Pienākuma uzturēt ģimeni apjoms	114
b) Pienākuma uzturēt ģimeni izpildes veids	116
3. Mājsaimniecības vešanas un laulāto kopīgo bērnu aprūpes (uzraudzības) juridiskais novērtējums	116
a) Ikdienas rūpju juridiskā nozīme	117
b) Mantisku (naudā novērtējamu) kritēriju mazsvarīgums	118

c) Mantas iegūšanas laiks.....	120
4. Kritēriji, pēc kuriem jānosaka ar otra laulātā netiešu līdzdalību iegūtās mantas sastāvs un tās sadalījums.....	120
a) Ģimenes un kopīgās mājāsaimniecības vajadzību nozīme	121
b) Laulātā darbības raksturs un pastāvošo šaubu novēršana	122
c) Citām vajadzībām paredzētā manta	124
5. Principiālā atšķirība no līgumiskās laulāto mantas kopības sistēmas	124
F. Citādā veidā iegūtā manta, kas atzīstama par laulāto kopīgo mantu	125
1. Laulātā atsevišķās mantas ienākumi.....	125
2. Ar līgumu noteiktā kopīgā manta	126
a) Līguma par kopīgās mantas noteikšanu jēdziens	127
b) Atšķirība no laulības līguma par laulāto mantas kopību ..	127
c) Līguma par kopīgās mantas noteikšanu saturs.....	128
d) Līguma par kopīgās mantas noteikšanu saistošais spēks	129
VI. Laulātā atsevišķi iegūtā manta	131
A. Laulātā atsevišķi iegūtās mantas vispārīgs raksturojums	132
1. Ideja par trīs laulāto mantas veidiem	132
2. Atsevišķi iegūtās mantas sastāvs	134
B. Manta, kas iegūta pēc laulāto kopdzīves un kopīgas saimniecības vešanas pārtraukšanas.....	134
1. Laulāto kopdzīves un kopīgas saimniecības vešanas pārtraukšana	135
2. Mantas iegūšanā izlieto to līdzekļu avots	136
C. Cita atsevišķi iegūtā manta.....	137
1. Ienākumi no algota darba, profesionālās vai saimnieciskās darbības	137
a) Ienākumi no laulātā darba (darbības).....	137
b) Ģimenes un kopīgās mājāsaimniecības vajadzības.....	138
2. Atsevišķi iegūtās mantas ienākumi un surogācijas princips	139
D. Iespējamie grozījumi likumā	140
1. Iespējamo likuma grozījumu saturs	140
2. Iespējamo likuma grozījumu radītais rezultāts	141

VII. Laulātā tiesība uz atbilstošu atbildību par izdarīto ieguldījumu otra laulātā mantā	143
A. Laulātā tiesības uz atbilstošu atbildību teorētiskais attaisnojums un tā apstiprinājums praksē	144
1. Laulāto īpašais tiesiskais statuss attiecībā vienam pret otru	145
2. Stāvoklis tiesu praksē	146
B. Laulātā tiesības uz atbilstošu atbildību norobežošana no citiem laulāto savstarpējiem prasījumiem	147
1. No līguma izrietoši atbildības vai atdošanas prasījumi	147
2. Prasījums par dāvinājuma atsaukšanu vai cita veida "bezatlīdzības" piešķiruma atdošanu	149
3. Prasījumi, kas saistīti ar laulāto kopīgās mantas dalīšanu vai rīcību ar laulāto mantu	149
4. Prasījums par līdzekļu došanu uzturam pēc laulības šķiršanas	150
C. Laulātā tiesības uz atbilstošu atbildību tiesiskais pamats	152
1. Prasījums no netaisnas iedzīvošanās	152
a) Rašanās priekšnoteikumi	153
b) Prasījuma piemērotība laulātā tiesības uz atbilstošu atbildību izlietošanai	154
2. Prasījums par izdevumu atlīdzināšanu	154
a) Rašanās priekšnoteikumi	155
b) Prasījuma piemērotība laulātā tiesības uz atbilstošu atbildību izlietošanai	157
c) Neuzdota lietvedība	158
3. No CL 84.p. noteikumiem "izrietošs" prasījums	159
a) Laulāto solidaritātes princips	159
b) No CL 84.p. atvasinātais tiesību noteikums	160
4. Laulātā tiesības uz atbilstošu atbildību regulējums Vācijas un Šveices tiesībās	161
a) Vācijas tiesības	161
b) Šveices tiesības	163
c) Laulāto likumisko mantisko attiecību sistēmu salīdzinājums	164
D. Laulātā tiesības uz atbilstošu atbildību rašanās priekšnoteikumi un atbildības apmērs	166
1. Rašanās priekšnoteikumi	166
a) Laulības laikā izdarīts ieguldījums otra laulātā mantā	167

b) Atbilstoša pretizpildījuma neesamība	168
c) Ieguldījums, kas nerada laulātā tiesību uz atbilstošu atlīdzību	169
d) Laulības izbeigšanās	171
2. Atlīdzības apmērs	172
a) Mantas palielinājuma kritērijs	173
b) Citi kritēriji	174
VIII. Laulāto kopīgās mantas sastāva un tās sadalījuma laulāto starpā noteikšana	176
A. Laulāto kopīgās mantas sastāva un tās sadalījuma noteikšanas iemesli un kārtība	176
1. Atsevišķu iemeslu apskats	176
2. Laulāto kopīgās mantas sastāva un tās sadalījuma noteikšanas kārtība	178
B. Laulātā pienākums pierādīt savu līdzdalību kopīgās mantas legūšanā	178
1. Ideja par laulāto kopīgās mantas esamības prezumpciju un tās kritika	179
2. Laulātā pierādīšanas pienākums	181
a) Laulāto savstarpējās tiesiskās attiecības	181
b) Pārdzīvojušā laulātā tiesiskās attiecības ar mirušā laulātā mantiniekiem	182
c) Laulāto tiesiskās attiecības ar trešajām personām	184
C. Tiesiskās prezumpcijas, kas laulāto atbrīvo no pierādīšanas pienākuma	184
1. Nekustamas lietas piederības prezumpcija	185
a) Piemērošanas joma	186
b) Tiesiskās sekas	187
c) Atspēkošana	189
2. Nekustamas lietas piederības prezumpcijas nozīme laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās	190
a) Laulāto savstarpējās tiesiskās attiecības	191
b) Laulāto tiesiskās attiecības ar trešajām personām	192
3. Līdzīgas prezumpcijas, kas attiecas uz kustamas mantas piederību	193
4. Laulāto kopīgās mantas vienlīdzīga sadalījuma prezumpcija	194
a) Piemērošanas joma	195
b) Tiesiskās sekas	195
c) Atspēkošana	196

Saturs

5. Laulāto kopīgās mantas vienlīdzīga sadalījuma prezumpcijas nozīme	197
D. CL 89.p.2.d. un 91.p.2.d. noteikumu kopsakars	200
1. CL 91.p.2.d.1.teik. piemērošanas robežas	201
a) Laulāto tiesiskās attiecības ar trešajām personām	201
b) Laulāto savstarpējās tiesiskās attiecības	202
2. CL 91.p.2.d.2.teik. un ZGL 16.p.1.-a pk. paredzētā piebilde par laulātā atsevišķo mantu	205
a) Zemesgrāmatu atzīme vai piebilde ("piemetinājums")	207
b) Ierakstīšanas pamats	209
c) Abu vai viena laulātā pieteikums	210
d) Piebildes neesamības sekas	212
e) Piebildes nozīme	215
IX. Tiesiskās sekas viena laulātā rīcībai ar laulības laikā iegūto mantu	218
A. Mantas pārvaldīšana	218
1. Mantas pārvaldītāja tiesības un pienākumi	218
2. Pārvaldībā nodotās nekustamās mantas sastāva prezumpcija	219
B. Viena laulātā formālā leģitīmācija un tās sekas	222
1. Formālā leģitīmācija un uzticības aizsardzības princips	222
2. Laulāto pienākums gādāt par nepieciešamās publicitātes piešķiršanu laulāto kopīgajai mantai	224
C. Viena laulātā rīcība ar kustamo mantu	225
1. Otra laulātā piekrišanas prezumpcija	227
2. Labticīgas iegūšanas priekšnoteikumi	230
a) Iegūšana uz tiesiska darījuma pamata	230
b) Ieguvēja labticība	231
c) Labticības prezumpcija un tās atspēkošana.	235
D. Viena laulātā rīcība ar nekustamo mantu	236
1. Zemesgrāmatas kā publicitātes līdzeklis	236
a) Obligātā ieraksta princips	237
b) Relatīvā ieraksta princips	238
c) Laulāto kopīgās nekustamās mantas publicitāte	241

2.	Otra laulātā piekrišana rīcībai ar nekustamo mantu.....	242
a)	CL 91.p.2.d.2.teik. un ZGL 16.p.1.-a pk. paredzētās piebildes par laulātā atsevišķo mantu raksturs un nozīme	242
b)	Otra laulātā piekrišanas neesamības sekas	244
3.	Zemesgrāmatu publiskās ticamības princips un labticīga ieguvēja aizsardzība	246
a)	Zemesgrāmatu publiskās ticamības princips.....	249
b)	Labticīgas iegūšanas tiesiskās sekas	251
c)	Sekas, ja ieguvējs ir ļaunticīgs	252
4.	Labticīgas iegūšanas priekšnoteikumi	254
a)	Viena laulātā formālā leģitimācija	254
b)	Iegūšana uz tiesiska darījuma pamata	258
c)	Iegūtās lietu tiesības nostiprināšana zemesgrāmatā	264
d)	Ieguvēja labticība	265
e)	Labticības prezumpcija un tās atspēkošana.	270
X.	Laulāto kopīgās mantas dalīšana	272
A.	Laulāto likumisko mantisko attiecību izbeigšanās pamati	272
1.	Laulāto vienošanās	272
2.	Viena laulātā nāve	273
3.	Laulības šķiršana	274
4.	Viena laulātā pieprasījums	274
B.	Laulāto kopīgās mantas dalīšanas kārtība	276
1.	Dalīšana vienošanās un tiesas ceļā	277
2.	Dalāmās mantas sastāva un tās sadalījuma noteikšana.....	279
a)	Dalāmajai mantai pieskaitāmās tiesības.....	279
b)	Dalāmās mantas objekti	280
c)	Dalāmās mantas sastāva noteikšana strīda gadījumā	281
d)	Katram laulātajam atsevišķi piederošās mantas nošķiršana	282
e)	Dalāmās mantas sadalījums laulāto starpā.....	283
f)	Dalāmās mantas sadalījuma noteikšana.....	285
3.	Laulāto prasījumu un saistību vērā ņemšana	287
a)	Laulāto saistības pret trešajām personām.....	288
b)	Laulāto saistību pret trešajām personām iepriekšēja nokārtošana	290
c)	Laulāto savstarpējie prasījumi un saistības	293
d)	Laulāto savstarpējo prasījumu un saistību vērā ņemšanas veids	294

Saturs

4. Mantas pilnīga juridiska un faktiskā sadalīšana	295
a) Prasījums par mantas dalīšanu un tiesneša (tiesas) kā "padomdevēja" loma	296
b) Dalīšanas veidi	298
c) Dalīšanas veida izraudzīšanās kritēriji	300
d) Dalīšanai pakļauto mantisko labumu novērtēšana	306
e) Dalīšanas veida noteikšana tiesas spriedumā	309
C. Trešo personu iegūto tiesību aizsardzība	312
1. Trešo personu iegūtās tiesības	313
2. Trešo personu iegūto tiesību aizsardzības princips	314
a) Iegūto tiesību aizsardzības iemesli	315
b) Iegūto tiesību īpašās aizsardzības attaisnojums	315
c) Principa piemērošanas joma un būtība	316
3. Trešo personu iegūto absolūto tiesību aizsardzība	318
a) Trešo personu īpašuma un intelektuālā īpašuma tiesības	318
b) Citas trešo personu lietu tiesības	319
4. Trešo personu iegūto saistību tiesību aizsardzība	321
a) Trešo personu iegūto tiesību aizsardzības princips un laulāto kopīgās mantas dalīšana	322
b) Priekšnoteikumi	322
c) Tiesiskās sekas	326
Kopsavilkums	329
Izmantotie avoti	342
1. Normatīvie akti	359
2. Tiesu prakse	350
3. Normatīvie akti	359

Priekšvārds

Latvijas juristu un citu lasītāju vērtējumam ir nodota jauna grāmata. Dienas gaismu ieraudzījusi zvērināta advokāta, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes mācībspēka Erlena Kalniņa monogrāfija "Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās". Grāmata ir ne vien oriģināls un fundamentāls zinātnisks pētījums par vienu no svarīgākajām ģimenes tiesību tēmām, bet arī viena no apjomīgākajām civiltiesību monogrāfijām, kas mūsu valstī tapusi pēc neatkarības atgūšanas. Kopš Civillikuma spēka atjaunošanas tā ģimenes tiesību daļā ir veikti būtiski grozījumi. Ģimenes tiesību problēmas tiek risinātas tiesu praksē, un pieaug tām veltīto zinātnisko publikāciju skaits. Tiesu prakse ļoti svarīgajos laulāto likumisko mantisko attiecību jautājumos pagaidām vēl nav nostabilizējusies. Ģimenes tiesību literatūrā par laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām tiek paustas ļoti dažādas atziņas, turklāt trūkst visaptverošu pētījumu šajā jomā. Tāpēc Erlena Kalniņa grāmata, kurā ietverti viņa promocijas darba rezultāti, ir augstu vērtējams pienesums tiesiskās skaidrības un noteiktības ieviešanai laulāto likumisko mantisko attiecību problemātikā.

Erlens Kalniņš savā grāmatā aplūko visas būtiskās laulāto likumisko mantisko attiecību problēmas un piedāvā to risinājumus, paužot jaunas zinātniskas atziņas. Monogrāfijā sniegts laulāto mantisko attiecību vispārīgs raksturojums, identificēti problēmjautājumi, kā arī atspoguļota tiesību zinātnē un tiesu praksē pastāvošā viedokļu dažādība. Autors izskaidro laulāto mantas jēdzienu, tās veidus, kā arī laulāto mantas masas. Tāpat grāmatā detalizēti aplūkota laulāto atsevišķā manta un laulāto kopīgā manta, raksturojot šīs mantas sastāvu un rašanās priekšnoteikumus. Analizējot problēmjautājumus, Erlens Kalniņš pārliecinoši pamato, ka Civillikumā ietvertais laulāto likumisko mantisko attiecību pamatprincips ir laulāto mantas šķirtība, nevis mantas kopība. Autors arī argumentēti norāda, ka Civillikumā pastāv robs jautājumā par tādas viena laulātā iegūtās mantas raksturu, kas iegūta laulības laikā, taču nav uzskatāma nedz par šī laulātā atsevišķo mantu, nedz par abu laulāto kopīgo mantu. Grāmatā pamatots, ka šāda manta ir atzīstama par laulātā atsevišķi iegūto mantu. Kopsavilkumā ietvertie secinājumi sniedz konkrētus un pārliecinošus risinājumus attiecībā uz grāmatā aplūkotajiem laulāto likumisko mantisko attiecību jautājumiem.

Autors grāmatā aplūko laulātā tiesības uz atbilstošu atlīdzību par izdarīto ieguldījumu otra laulātā mantā. Šis jautājums Latvijas tiesību zinātnē nav pētīts, kaut arī tiesu praksē ir bijuši atsevišķi spriedumi. Erlens Kalniņš

Priekšvārds

arī norāda, kā nosakāms laulāto kopīgās mantas sastāvs un tās sadalījums starp laulātajiem. Atsevišķā grāmatas nodaļā aplūkotas tiesiskās sekas viena laulātā rīcībai ar laulības laikā iegūto mantu. Autors izskaidro, ciktāl šādos gadījumos ir aizsargājamas trešās personas, proti, ieguvēja, tiesības. Viena no grāmatas nodaļām ir veltīta praksē ļoti nozīmīgajam laulāto kopīgās mantas dalīšanas jautājumam viņu likumisko mantisko attiecību izbeigšanās gadījumā. Pilnībā jāpiekrīt Erlena Kalniņa secinājumam, ka tiesai šādos gadījumos ir jāveic dalāmās mantas pilnīga juridiska un faktiska sadalīšana starp laulātajiem, nevis jāatzīst laulāto īpašuma tiesības uz kopīgajā mantā ietilpstošo mantisko labumu domājamām daļām.

Erlena Kalniņa monogrāfija liecina par to, ka autoram ir dziļa izpratne par Civillikuma normu interpretāciju un piemērošanu. Darbā izmantots ārkārtīgi apjomīgs tiesību literatūras un tiesu prakses materiālu klāsts. Autors plaši izmantojis ne vien Latvijas, bet arī ārvalstu, sevišķi Vācijas un Šveices, tiesību literatūru. Jāuzsver, ka šī nav Erlena Kalniņa pirmā grāmata, jo viņš ir daudzu zinātnisku publikāciju autors civiltiesībās. Grāmata "Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās" liecina par to, ka Erlens Kalniņš tiesību zinātnē ir augstākās pilotāžas meistars, kurš spēj ne vien izzināt vissarežģītākās juridiskās problēmas, bet arī sniegt adekvātus un praksē piemērojamus risinājumus.

Monogrāfija ir labi strukturēta un iekšēji monolīta, neraugoties uz tās ievērojamo apjomu. Autora precīzais rakstu valodas stils, domas skaidrība un dzelžaina loģika argumentācijā padara grāmatu pieejamu ne vien juristiem un tiesību zinātnes studentiem, bet arī citiem interesentiem, kuri vēlas izprast laulāto likumisko mantisko attiecību būtību. Kādas nodaļas virsraksts grāmatā formulēts šādi: "Kur meklēt vienotu atbildi?" Tiem, kas vēlas atrast vienotu atbildi uz ģimenes tiesībās tik nozīmīgajiem laulāto likumisko mantisko attiecību jautājumiem, tā neapšaubāmi jāmeklē Erlena Kalniņa grāmatā "Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās".

Kaspars Balodis,
Latvijas Republikas Satversmes tiesas tiesnesis,
LU Juridiskās fakultātes asociētais profesors

Autora priekšvārds

Par pamatu šai grāmatai kalpojis autora agrāk publicēts raksts "Laulāto mantas laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās",* kas, ņemot vērā Latvijas jaunāko juridisko literatūru un tiesu praksi, kā arī plašāk izmantojot Vācijas un Šveices juridisko literatūru, ticis no jauna pārstrādāts un būtiski papildināts. Tāpēc grāmatā nav ietvertas norādes uz minēto rakstu, jo tā vietā nosaukti "stājas" šī grāmata.

Pirmkārt, no jauna ir pārstrādāts un papildināts rakstā izklāstītais jautājums par laulāto mantas veidiem, kā arī jautājums par laulāto kopīgās mantas sastāva un tās sadalījuma laulāto starpā noteikšanu (pierādīšanas pienākuma aspektā). Otrkārt, būtiski ir papildināta analīze jautājumā par CL 994.p.1.d. paredzētās nekustamas lietas piederības prezumpcijas piemērošanas un tiesību labticīgas iegūšanas (jo īpaši – lietu tiesību uz nekustamu lietu labticīgas iegūšanas) priekšnoteikumiem un tiesiskajām sekām, turklāt ne tikai kontekstā ar laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām, bet arī no privāttiesiskās apgrozības viedokļa vispār. Treškārt, rakstā izklāstītie jautājumi ir papildināti ar jautājumu par laulātā tiesību uz atbilstošu atlīdzību par viņa izdarīto ieguldījumu otram laulātajam atsevišķi piederošajā mantā (sk. grāmatas VII daļu) un jautājumu par laulāto kopīgās mantas dalīšanu (sk. grāmatas X daļu).

Grāmatā izmantoti normatīvie akti redakcijā, kas bija spēkā 2010.gada 4.maijā, kā arī līdz šim datumam publicētie tiesu prakses un juridiskās literatūras avoti.

Sirsnīgi pateicos šī zinātniskā darba vadītājam, Latvijas Universitātes asociētajam profesoram un Satversmes tiesas tiesnesim *dr.iur.* Kasparam Balodim par vērtējumiem un ierosinājumiem, kā arī manam skolotājam, zvērinātam advokātam Andrim Grūtupam – par atbalstu grāmatas tapšanas laikā.

Rīgā 2010.gada 4.maijā
M.iur. Erlens Kalniņš,
zvērināts advokāts

* Sk.: *Kalniņš E.* Privāttiesību teorija un prakse. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005, 22.–136.lpp.

Izmantotie saīsinājumi

Aufl.	Auflage (<i>izdevums</i> – vācu val.)
AT	Augstākā tiesa
CD	Civillietu departaments
CKD	Civilais kasācijas departaments
CL	Civillikums
CPL	Civilprocesa likums
CTP	Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta
d.	daļa
f., ff.	folgend, fortfolgende (<i>nākamais, turpmākie</i> – vācu val.)
Fn.	Fußnote (<i>atsauce, vēre</i> – vācu val.)
gs.	gadsimts
izd.	izdevums
JV	Jurista Vārds
KCL	Komerclikums
lēm.	lēmums
lik.	likums
lpp.	lappuse
LT	Likums un Tiesības
MK	Ministru kabinets
N	Note, Randnote (<i>rindkopas numurs</i> – vācu val.)
Nr.	numurs
p.	pants (arī paragrāfs)
piem.	piemēram
pk.	punkts
red.	redakcijā, redaktors
resp.	respektīvi
Rn.	Randnummer (<i>rindkopas numurs</i> – vācu val.)
S.	Seite, Seiten (<i>lappuse, lappuses</i> – vācu val.)
sal.	salīdzināt
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
sk.	skatīt
spried.	spriedums
t.i.	tas ir
t.s.	tā sauktais, tā sauktā
t.sk.	tajā skaitā
teik.	teikums
TMV	Tieslietu Ministrijas Vēstnesis
turpm.	turpmākais
VCL	Vietējo civillikumu kopojums
ZGL	Zemesgrāmatu likums
прим.	примечание (<i>atsauce, vēre</i> – krievu val.)
с.	страница (<i>lappuse</i> – krievu val.)

Atsaucēs saīsināti norādītie juridiskās literatūras un tiesu prakses avoti ar norāžu paraugiem

1. Juridiskā literatūra

Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007,
norāde: *Balodis*, 111.lpp.

Bergmane I. Laulāto atsevišķa manta // Latvijas Universitātes Raksti. 657.sēj. Juridiskā zinātne. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 48.–67.lpp.,
norāde: *Bergmane*, Laulāto atsevišķa manta, 57.lpp.

Bergmane I. Nekustamais īpašums kā laulāto kopīga manta // Latvijas Universitātes Raksti. 665.sēj. Sociālās zinātnes. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 27.–41.lpp.,
norāde: *Bergmane*, Nekustamais īpašums kā laulāto kopīga manta, 28.lpp.

Bergmane I. Nekustamais īpašums laulāto mantiskajās attiecībās. Promocijas darba kopsavilkums. Rīga: [B.i.], 2006,
norāde: *Bergmane*, Nekustamais īpašums laulāto mantiskajās attiecībās, 52.lpp.

Blaese H., Mende S. Lettlands Zivilgesetzbuch vom 28.Januar 1937 in Einzeldarstellungen. Bd.II, 2. Das Sachenrecht. Riga: Verlag der AG "Ernst Plates", 1938,
norāde: *Blaese, Mende*, S.13.

Briedis E. Par nekustamo īpašumu kā laulātā atsevišķo mantu // Jurista Vārds, 2002, Nr.10, Nr.12,
norāde: *Briedis*, Nr.10.

Erdmann C. System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland. Bd.I. Allgemeiner Theil. Familienrecht. Riga: N.Kymmel's Verlag, 1889,
norāde: *Erdmann*, I, S.134.

Erdmann C. System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland. Bd.II. Sachenrecht. Riga: Kymmel's Verlag, 1891,
norāde: *Erdmann*, II, S.303.

**Atsaucēs saīsināti norādītie juridiskās literatūras un
tiesu prakses avoti ar norāžu paraugiem**

Frīdenberga L. Laulāto likumiskās mantiskās attiecības. Rīga: [B.i.], 1938,
norāde: *Frīdenberga*, 9.lpp.

Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības.
Īpašums. 2.izd. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002,
norāde: *Grūtups/Kalniņš*, 23.lpp.

Hausheer H., Geiser T., Aebi-Müller R.E. Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches. 3.Aufl. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2007,
norāde: *Hausheer/Geiser/Aebi-Müller*, N 12.23.

Jauernig O. (Hrsg.) Bürgerliches Gesetzbuch. Kommentar. 11.Aufl. München: Verlag C.H.Beck, 2004,
norāde: *Jauernig/Vācijas Civillkodeksa attiecīgā paragrāfa komentāru autora*
uzvārds, piem., *Jauernig/Stadler*, § 812, Rn.14.

Jurkovska O. (Sast.), Bukovskis V. (Red.) Notāriāta nolikums. Tulkojums ar
pārgrozījumiem, papildinājumiem, paskaidrojumiem un pielikumiem. Rīga:
Sastādītāju izdevums, 1933,
norāde: *Jurkovska, Bukovskis*, 106.lpp.

Larenz K., Wolf M. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. 9.Aufl.
München: Verlag C.H.Beck, 2004,
norāde: *Larenz/Wolf*, § 21, Rn.17.

Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Bd.6. Sachenrecht
(§§ 854–1296). Wohnungseigentumsgesetz, Erbbaurechtsverordnung, Sa-
chenrechtsbereinigungsgesetz, Schuldrechtsänderungsgesetz. 3.Aufl. Mün-
chen: C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1997,
norāde: *MünchKommBGB/Vācijas Civillkodeksa attiecīgā paragrāfa ko-*
mentāru autora uzvārds, piem., *MünchKommBGB/Wacke*, § 891, Rn 2.

Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Bd.7. Familien-
recht I (§§ 1297–1588). VAHRG, VAÜG, HausratsV. 4.Aufl. München:
C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 2000,
norāde: *MünchKommBGB/Vācijas Civillkodeksa attiecīgā paragrāfa kome-*
tāru autora uzvārds, piem., *MünchKommBGB/Koch*, vor § 1363, Rn.18.

Palandt O. (Begr.) Bürgerliches Gesetzbuch. 65.Aufl. München: Verlag
C.H.Beck, 2006,
norāde: *Palandt/Vācijas Civillkodeksa attiecīgā paragrāfa komentāru autora*
uzvārds, piem., *Palandt/Bassenge*, § 891, Rn.2.

- Paļčikovska M. Lulāto likumiskās mantiskās attiecības un to risinājums // Jurista Vārds, 2000, Nr.36, Nr.37,
norāde: *Paļčikovska*, Nr.36.
- Prütting H. Sachenrecht. 33.Aufl. München: Verlag C.H.Beck, 2008,
norāde: *Prütting*, Rn.211.
- Rey H. Die Grundlagen des Sachenrechts und das Eigentum. 3.Aufl. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2007,
norāde: *Rey*, N 131 ff.
- Role E. Lulāto atsevišķa manta. Rīga: [B.i.], 1940,
norāde: *Role*, 4.lpp.
- Rudāns S. Nekustamā īpašuma labticīga iegūšana // Jurista Vārds, 2006, Nr.21, 1.–5.lpp., Nr.22, 12.–21.lpp.,
norāde: *Rudāns*, Nr.22, 12.lpp.
- Schlüter W. BGB – Familienrecht. 11.Aufl. Heidelberg: C.F.Müller Verlag, 2005,
norāde: *Schlüter*, Rn.41.
- Schmid J., Hürlimann-Kaup B. Sachenrecht. 2.Aufl. Zürich, Basel, Genf: Schulthess Juristische Medien AG, 2003,
norāde: *Schmid/Hürlimann-Kaup*, N 588.
- Schulze R. (Schriftleitung) Bürgerliches Gesetzbuch. Handkommentar. 4.Aufl. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2005,
norāde: Hk-BGB/Vācijas Civillkodeksa attiecīgā paragrāfa komentāru autora uzvārds, piem., Hk-BGB/*Schulze*, § 812, Rn.11.
- Schwab D. Familienrecht. 16.Aufl. München: Verlag C.H.Beck, 2008,
norāde: *Schwab*, Rn.15.
- Schwenzer I. (Hrsg.) Scheidung. FamKomm. Bern: Stämpfli Verlag AG, 2005,
norāde: FamKomm Scheidung/Šveices Civillkodeksa attiecīgā panta komentāru autora uzvārds, piem., FamKomm Scheidung/*Steck*, Art.206, N 1.
- Tuor P., Schnyder B., Schmid J., Rumo-Jungo A. Das Schweizerische Zivilgesetzbuch. 12.Aufl. Zürich, Basel, Genf: Schulthess Juristische Medien AG, 2002 (Nachdruck 2006),
norāde: *Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo*, S.314 ff.
- Vēbers J. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ģimenes tiesības (26.–51., 114.–125., 140.–176.p.). Rīga: Mans Īpašums, 2000,
norāde: *Vēbers*, 136.lpp.

**Atsaucēs saīsināti norādītie juridiskās literatūras un
tiesu prakses avoti ar norāžu paraugiem**

von Schilling C. Die persönlichen Rechte der Ehegatten und das eheliche Güterrecht. Buch: Lettlands Zivilgesetzbuch vom 28. Januar 1937 in Einzeldarstellungen. Bd. I. Einleitung – Familienrecht – Erbrecht. Riga: Verlag der AG "Ernst Plates", 1938, S.188–232,

norāde: *von Schilling*, S.195.

Zobl D. Grundbuchrecht. 2.Aufl. Zürich, Basel, Genf: Schulthess Juristische Medien AG, 2004,

norāde: *Zobl*, N 106.

Буковский В. (Сост.) Сводъ гражданскихъ узаконений губерний Прибалтийскихъ (съ продолжениемъ 1912–1914 г.г. и съ разъяснениями).

Т. I. Рига: Г.Гемпель и Ко, 1914,

norāde: *Буковский*, I, с.391.

Буковский В. (Сост.) Сводъ гражданскихъ узаконений губерний Прибалтийскихъ (съ продолжениемъ 1912–1914 г.г. и съ разъяснениями).

Т. II. Рига: Г.Гемпель и Ко, 1914,

norāde: *Буковский*, II, с.1586.

Таль Л.С. Публичная вера крепостного реестра въ Прибалтийскихъ губернияхъ // Журналъ Министерства Юстиции, 1908, No 3, с.67–88,

norāde: *Таль*, с.82.

2. Tiesu prakse

Norādot publicētos tiesu prakses avotus, t.i., krājumos publicētos AT Senāta spriedumus (kas taisīti laika posmā no 1918. līdz 1940.gadam),* krājumos publicētos AT Senāta Civillietu departamenta spriedumus (lēmumus)** un krājumos publicētos AT Civillietu tiesu palātas spriedumus (lēmumus),*** ir izmantoti šādi saīsinājumi:

AT Senāta spriedumiem (kas taisīti laika posmā no 1918. līdz 1940.gadam) norādīts sprieduma *taisīšanas gads* un *publicēšanas numurs*, attiecīgā *sējuma numurs* un *lappuses*, kurās šis spriedums ir ietverts attiecīgajā sējumā, norāde: *Senāta CKD spried. Nr.1928/46*, 11.sēj., 4149., 4150.lpp.;

AT Senāta Civillietu departamenta spriedumiem un lēmumiem norādīts *lietas numurs*, sprieduma (lēmuma) *taisīšanas gads* un *lappuses*, kurās šis spriedums (lēmums) ir ietverts attiecīgajā krājumā, norāde: *Senāta CD spried. lietā Nr.SK-651/2007*, 82.–87.lpp.;

AT Civillietu tiesu palātas spriedumiem un lēmumiem norādīts *lietas numurs*, sprieduma (lēmuma) *taisīšanas gads*, *tie gadi, kurus aptver* attiecīgais krājums, un *lappuses*, kurās šis spriedums (lēmums) ir ietverts attiecīgajā krājumā, norāde: *CTP spried. lietā Nr.PAC-89/2004*, 2003.–2004.g., 578.–584.lpp.****

* Latvijas Senāta spriedumi: 1918.–1940. Rīga: Latvijas Republikas augstākā tiesa; Senatora Augusta Lēbera fonds, 1997.–1998. (spriedumu krājumu faksimilizdevums 16 sējumos, kuros publicēti LR Augstākās tiesas Senāta spriedumi, kas taisīti laika posmā no 1918. līdz 1940.gadam).

** Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi. Rīga: Latvijas Tiesnešu mācību centrs (no 1997. līdz 2004.g.); Tiesu namu aģentūra (kopš 2005.g.), 1997.–2008. Līdz šim publicēto spriedumu un lēmumu krājumi (13 sējumi) aptver laika posmā no 1996. līdz 2008.gadam taisītos spriedumus un lēmumus.

*** Latvijas Republikas apelācijas instances nolēmumu apkopojums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2000.–2004. Publicēto spriedumu un lēmumu krājumi (līdz šim publicēti 4 sējumi) aptver laika posmā no 1998. līdz 2004.gadam taisītos apelācijas instances tiesu nolēmumus.

**** Pilnas norādes uz attiecīgā sprieduma (lēmuma) publicēšanas vietu norādītas šīs grāmatas beigās ietvertajā izmantoto avotu sarakstā (sadaļā "Tiesu prakse").

Ievads

1. Kā to jau 20.gadsimta 30.gados pamatoti atzinis profesors Vasilis Sinaiskis, laulāto mantisko attiecību jautājums ir *viens no vissarežģītākajiem jautājumiem civiltiesībās*, jo mantiskās attiecības ne tikai principā pakļaujas laulāto personiskajām tiesībām, bet ir arī cieši saistītas ar pašu ģimeni kā sociālu organizāciju.* Šis secinājums jo īpaši attiecas uz laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām, jo šīs attiecības regulējošie likuma noteikumi jāpiemēro visiem laulātajiem, izņemot vienīgi tos, kuri savā starpā noslēguši laulības līgumu (un tādu ir salīdzinoši maz). Sarežģīts ir ne tikai likumdevēja uzdevums izvēlēties attiecīgās valsts iedzīvotājiem vispiemērotāko laulāto likumisko mantisko attiecību sistēmu un pietiekami skaidri formulēt šo attiecību regulējošos likuma noteikumus, bet arī tiesas uzdevums pareizi un vienveidīgi iztulkot un piemērot šos noteikumus konkrētu strīdu izspriešanai.

Kopš 1937.gada CL ģimenes tiesību daļas spēka atjaunošanas (t.i., kopš 1993.gada 1.septembra) jautājums par laulāto likumisko mantisko attiecību regulējošo CL 89.–110.p. noteikumu adekvātu (resp., šo noteikumu jēgai un mērķim atbilstošu) izpratni ir bijis *viens no aktuālākajiem* gan tiesību zinātnē, gan tiesu praksē. Reti kuram privāttiesību jautājumam Latvijā šajā laika posmā ir tikuši veltīti *tik daudzu dažādu autoru publicētu pētījumu* un reti kurā citā privāttiesību jautājumā ir pastāvējusi un arī šobrīd pastāv *tik krasa viedokļu dažādība*. Arī tiesu prakse lietās, kas skar laulāto likumiskās mantiskās attiecības, svarīgākajos problēmjautājumos līdz pat šim brīdim *nav nostabilizējusies* un ir visai nevienveidīga. Turklāt pēdējos gados tiesu prakse atsevišķos jautājumos (piem., jautājumā par t.s. "atsevišķi iegūtās mantas" kā laulāto mantas trešā veida pastāvēšanas iespēju) ir principiāli grozījusies salīdzinājumā ar iepriekšējo tiesu praksi. Bez tam nepieciešamību nodrošināt vienveidību likuma piemērošanā ir aktualizējis 2007.gadā Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta sagatavotais tiesu prakses apkopojums "Tiesību normu piemērošana laulāto mantiskajās attiecībās".**

* Sk.: Sinaiskis V. Civillikuma principi un ģimenes tiesības // TMV, 1938, Nr.1, 47.lpp.

** AT Senāta CD tiesu prakses apkopojums "Tiesību normu piemērošana laulāto mantiskajās attiecībās" (2007.g.). Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2007/laulato_kopmanta.doc (aplūkots 04.05.2010.).

2. Svarīgākie problēmjaudājumi, kuros pastāv viedokļu dažādība juridiskajā literatūrā un nevienveidība tiesu praksē, ir jautājums par 1) *laulāto kopīgās mantas sastāva noteikšanu* (tās nošķiršanu no katram laulātajam atsevišķi piederošās mantas) un šīs mantas *sadalījumu laulāto starpā* (laulāto savstarpējās tiesiskajās attiecībās), kā arī jautājums par 2) *viena laulātā rīcību ar laulības laikā iegūto mantu* (jo īpaši – nekustamo mantu) un šādas rīcības *tiesiskajām sekām* (laulāto tiesiskajās attiecībās ar trešajām personām). Tāpat problemātisks ir jautājums par 3) *laulāto kopīgās mantas dalīšanas pareizu izpratni* (kur būtiska nozīme ir šīs dalīšanas mērķa noskaidrošanai). Vienotu atbildi šajos problēmjaudājumos esmu centies rast, vispirms noskaidrojot laulāto mantas jēdzienu, šīs mantas veidus un laulāto mantas masas (to mijiedarbību), šo analīzi balstot uz CL 89.–110.p. noteikumu *rašanās vēsturi* un laulāto likumisko mantisko attiecību pamatā likto *mantas šķirtības principu*.

Šāda metodoloģiskā pieeja, pirmkārt, ļauj saglabāt *principiālo atšķirību* starp likumisko laulāto vienlīdzīgas pārvaldības sistēmu (sk. CL 89.–110.p.) un līgumisko laulāto mantas kopības sistēmu (sk. CL 124.–139.p.). Vienīgi līgumiskajā laulāto mantas kopības sistēmā pastāv prezumpcija, ka visa laulības laikā iegūtā manta ietilpst laulāto kopmantā (sk. CL 124.p.1.d.), un šo prezumpciju ieinteresētais laulātais var "apgāzt", pierādot laulības līgumā noteiktās atsevišķās mantas (sk. CL 125.p.) esamību uz iepriekš prezumētās laulāto kopmantas rēķina. Turpretī ideja par t.s. "laulāto kopīgās mantas esamības prezumpciju" (kas līdzšinējā juridiskajā literatūrā un tiesu praksē tikusi izsecināta no CL 89.p. un 91.p. kopsakara, kā arī no CL 93.p.) ir pretrunā ar mantas šķirtības principu un neatbilst CL 89.p.2.d. jēgai.

Otrkārt, šāda pieeja ļauj adekvāti novērtēt arī viena laulātā rīcību ar laulības laikā iegūto mantu un šādas rīcības tiesiskās sekas, turklāt šis tiesiskais novērtējums ir cieši saistīts ar *tiesību labticīgas iegūšanas* institūtu. It īpaši jautājumā par lietu tiesību labticīgu iegūšanu uz nekustamu lietu (gan saistībā ar laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām, gan saistībā ar nekustamo lietu apgrozību vispār) līdzšinējā tiesu prakse ir bijusi *nevienveidīga*, kam par galveno iemeslu kalpojis tas apstāklis, ka nedz likumā, nedz tiesu praksē (atšķirībā, piem., no Vācijas un Šveices privāttiesībām) pienācīgi nav ticis konkretizēts ZGL 1.p. nostiprinātais "zemesgrāmatu publiskās ticamības princips".

Treškārt, šāda pieeja un likuma jēgai atbilstoša laulāto kopīgās mantas dalīšanas mērķa izpratne ļauj secināt tikai un vienīgi to, ka dalīšanas rezultātā viena laulātā daļa pilnīgi juridiski un faktiski *jānošķir* no otra laulātā daļas viņu kopīgajā mantā. Proti, strīda gadījumā tiesa nedrīkst aprobežoties vienīgi ar dalāmās mantas sastāva un tās sadalījuma noteikšanu (piem., atzīstot laulāto īpašuma tiesības uz strīdus nekustamās lietas domājamām daļām). Izspriežot pēc būtības laulāto kopīgās mantas dalīšanas lietu, tiesai jānonāk līdz dalīšanas jautājuma pozitīvam risinājumam, panākot dalāmās mantas *pilnīgu juridisku un faktisku sadalīšanu* starp laulātajiem atbilstoši CL 733. un turpm.p. paredzētajiem *dalīšanas veidiem*.

3. Līdz šim Latvijas juridiskajā literatūrā un tiesu praksē nav tikusi veltīta padziļināta uzmanība tādām ģimenes tiesību pamatjautājumam kā jautājumam par laulības laikā viena laulātā izdarītu *ieguldījumu otram laulātajam atsevišķi piederošajā mantā* un šī ieguldījuma *atbilstošu atlīdzināšanu* laulības izbeigšanās gadījumā.

Laulība ir vīrieša un sievietes ar brīvprātīgu vienošanos pamatota un likumā noteiktā kārtībā uz dzīves laiku nodibināta *savienība visaptverošā "dzīves kopībā"* (sk. CL 84.p.), kas izpaužas arī kā viņu mantiska jeb *saimnieciska kopība*. Kā to pierāda prakse, laulības laikā laulātie iegulda savu darbu un līdzekļus ne tikai viņu kopīgajā mantā, bet nereti arī vienam vai otram laulātajam atsevišķi piederošajā mantā. Parasti tas tiek darīts, lai kopīgi izveidotu, uzturētu un īstenotu laulāto "dzīves kopību" un nodrošinātu ģimenes labklājību, kā arī tāpēc, lai turpmāk kopīgi "piedalītos" laulības laikā iegūto mantisko labumu baudīšanā. Izbeidzoties laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām, katram laulātajam atsevišķi piederošā manta netiek sadalīta starp laulātajiem, jo CL 109.p.3. un 4.d. noteikumi attiecas vienīgi uz laulāto kopīgās mantas dalīšanu. Tajā pašā laikā, izbeidzoties laulībai, *laulāto solidaritātes princips* (sk. CL 84.p.) kontekstā ar *taisnīguma principu* pieprasa *taisnīgu izlīdzinājumu laulāto starpā*, t.i., arī tāda ieguldījuma atbilstošu atlīdzināšanu, ko viens laulātais laulības laikā un bez atbilstoša pretizpildījuma ir izdarījis otram laulātajam atsevišķi piederošajā mantā.

Jāatzīmē, ka šis tiesību jautājums likumā nav tiešā veidā noregulēts un arī līdzšinējā tiesu praksē ir skarts vienīgi garāmeļot. Varbūt tāpēc juridiskajā literatūrā un tiesu praksē līdz šim ir dominējusi ideja par t.s. "laulāto kopīgās mantas esamības prezumpciju" (ko esmu kritizējis

šajā grāmatā), lai vismaz tādā veidā "aizpildītu" likuma robu. Tā kā jautājums par taisnīgu izlīdzinājumu laulāto starpā ir cieši saistīts ar problemātisko jautājumu par laulāto kopīgās mantas sastāva noteikšanu un tās nošķiršanu no katram laulātajam atsevišķi piederošās mantas, arī šim jautājumam esmu veltījis padziļinātu uzmanību.

4. Lai minēto problēmjaudājumu analīzes un secinājumu izklāsts būtu praktiski pielietojams, līdzās "problēmraksta stilam" esmu izvēlējis "*likuma komentāru stilu*". Tāpēc darba izklāsts galvenokārt ir *izskaidrojošs*, tas ir "piesātināts" ar daudziem paskaidrojumiem iekavās un piemēriem (gan teorētiski iedomātiem, gan tiesu praksē atspoguļotiem piemēriem) un izklāstā plaši ir lietoti saīsinājumi, kas no lasītāja prasa diezgan lielu koncentrēšanos. Norādes uz juridiskajā literatūrā un tiesu praksē izteikto viedokļu dažādību, ciktāl šī dažādība tiešā veidā neskar attiecīgā problēmjaudājuma būtību, ietvertas atsauces (vērēs).

Tā kā izklāsts ir salīdzinoši apjomīgs un saturiski nav sadalīts katra likuma panta komentāros, daudzviet esmu bijis *spiests "atkārtoties"*, lai *neciestu* attiecīgā jautājuma izklāsta *uztveramība* un *kopsakars* ar pārējo jautājumu izklāstu. Bez tam, lai atvieglotu lasītāja orientēšanos tekstā, kā arī tāpēc, lai atspoguļotu attiecīgā tiesību jautājuma apraksta (analīzes, secinājumu) kontekstu un šī jautājuma kopsakaru ar citiem tiesību jautājumiem, teksts daudzviet ir *papildināts ar norādēm* uz citām grāmatas *daļām* (kas apzīmētas ar romiešu cipariem), *sadaļām* (kas apzīmētas ar lielajiem sākuma burtiem), *nodaļām* (kas apzīmētas ar arābu cipariem) un *apakšnodaļām* (kas apzīmētas ar mazajiem burtiem), piem., sk. tālāk: III, A, 2, b.

Nemot vērā Latvijas privāttiesību "ciešo tuvību" ar Šveices un Vācijas privāttiesībām, plaši esmu izmantojis *tiesību salīdzinošo metodi*, lai noskaidrotu "mantas" jēdzienu, aplūkotu atsevišķus laulāto mantas veidus, analizētu laulāto mantas masu mijiedarbību un tās sekas, noskaidrotu nekustamas lietas piederības prezumpcijas piemērošanas un tiesību labticīgas iegūšanas priekšnoteikumus un tiesiskās sekas, aplūkotu laulāto kopīgās mantas dalīšanas kārtību un konkretizētu t.s. "trešo personu iegūto tiesību aizsardzības principu". Tās šo valstu juridiskajā literatūrā un tiesu praksē izteiktās atziņas, kas atbilst Latvijas privāttiesību principiem, tiesiskā regulējuma noteikumiem un to jēgai, vairumā gadījumu esmu "*pārņēmis*" jeb "*recipējis*" bez īpašas norādes uz to, ka attiecīgā atziņa (secinājums, arguments), kas pastāv Šveices vai Vācijas

tiesībās, ir attiecināma arī uz Latvijas privāttiesību normu iztulkošanu un piemērošanu.

5. No *juridiskās terminoloģijas* viedokļa "*manta*" ir centrālais šajā grāmatā lietotais termins. Tā kā privāttiesībās termins "*manta*" tiek lietots vairāku (nosacīti līdzīgu) jēdzienu apzīmēšanai, grāmatā ir definēta īstā (vispārpieņemtā) šī termina jēdzieniskā nozīme, atbilstoši kurai jāiztulko un jāpiemēro arī CL 89.–110.p. noteikumi un atbilstoši kurai ir analizēta laulāto mantas problemātika. Proti, privāttiesībās ar "*mantu*" šī jēdziena īstā nozīmē tiek saprasts visu to naudā novērtējamo tiesību kopums, kuras pieder konkrētam tiesību subjektam. Atbilstoši šai izpratnei mantā ietilpst vienīgi naudā novērtējamas subjektīvās tiesības, bet nevis tiesību objekti, uz kuriem šīs tiesības attiecas.

Taču arī no CL 89.–110.p. viedokļa jāreķinās ar juridiski neprecīzo, taču samērā bieži sastopamo "ķermeniskas lietas" pielīdzināšanu "īpašuma tiesībai uz šo lietu", lai gan patiesībā ar šādu norādi ir domāta nevis pati lieta, bet gan īpašuma tiesība uz to. Tā, piem., CL 91.p. 1.d.2.pk. noteikts, ka laulātā "atsevišķā manta ir priekšmeti, kas noder tikai viena laulātā personīgai lietošanai vai vajadzīgi viņa patstāvīgā darbā", bet CL 91.p.2.d. ir runa par "nekustamu īpašumu" kā viena laulātā "atsevišķo mantu". Tā kā no minētās "pielīdzināšanas" visos gadījumos nav iespējams izvairīties (arī tāpēc, lai neciestu izklāsta uztveramība), arī šajā grāmatā – un es kā autors to ļoti labi apzinos – termins "*manta*" nav lietots konsekventi pilnīgi visos gadījumos. Šī nekonsekvence cita starpā izpaužas tādējādi, ka izklāstā ar terminu "*zināma manta*" (sk. arī CL 91.p.2.d.1.teik.), "*attiecīgā manta*" vai "*strīdus manta*" tiek apzīmēta arī kāda daļa no "*mantas*", t.i., kāda daļa no vienam laulātajam atsevišķi vai abiem laulātajiem kopīgi piederošo naudā novērtējamo tiesību kopuma (mantas masas). Visbeidzot, gan teorētisku apsvērumu dēļ, gan tāpēc, lai izklāstu padarītu pēc iespējas uztveramāku, grāmatā visai plaši ir lietots termins "*mantisks labums*", ar ko vienlaikus ir apzīmētas naudā novērtējamas tiesības (kas ietilpst mantā) un mantas objekti (uz kuriem šādas tiesības attiecas).

Ceru, ka grāmatā lietotā terminoloģija, paturot prātā minēto nekonsekvenci un manu vēlmi padarīt izklāstu uztveramāku, nekalpos par iemeslu principiāliem pārpratumiem, lasot šo grāmatu.

I. Laulāto likumisko mantisko attiecību vispārīgs raksturojums

A. Vīra pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi

I. Laulāto likumisko mantisko attiecību vispārīgs raksturojums

Šobrīd spēkā esošie CL 89.–110.p. noteikumi, kas regulē laulāto likumiskās mantiskās attiecības, ir izstrādāti, pamatojoties uz attiecīgajiem CL 89.–110.p. noteikumiem 1937.gada likuma redakcijā.¹ Savukārt ar šiem noteikumiem 1938.gada 1.janvārī visā Latvijas teritorijā tika ieviesta vienota laulāto likumisko mantisko attiecību sistēma – t.s. "vīra pārvaldības sistēma", kas salīdzinājumā ar visas laulāto mantas šķirtības un laulāto mantas kopības sistēmām tika atzīta par piemērotāko likumisko sistēmu (pēdējās divas ieviešot kā līgumiskās laulāto mantisko attiecību sistēmas, sk. CL 114.–139.p. 1937.g.red.).²

A. Vīra pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi

Atbilstoši vīra pārvaldības sistēmai ar laulības noslēgšanu visa sievas manta – gan pirmslaulības manta, gan laulības laikā atsevišķi iegūtā manta – uz likuma pamata pārgāja (atradās) vīra pārvaldībā un lietojumā, izņemot t.s. sievas atsevišķo mantu, kas palika pašas sievas pārvaldībā un lietošanā (sk. CL 90.p. 1937.g.red.). Kamēr pastāvēja vīra pārvaldības un lietojuma tiesība, sieva bez vīra piekrišanas nevarēja rīkoties ar to

¹ Civillikums. Kodifikācijas nodaļas 1937.gada izdevums. Trešais iespiedums. Rīga: [B.i.], 1938, 18.–23.lpp.

² No jēdzieniskā viedokļa Latvijas 20.gadsimta 30.gadu juridiskajā literatūrā lietotais termins "vīra pārvaldības sistēma" ir neprecīzs, jo princips, atbilstoši kuram vīrs uz likuma pamata pārvalda laulāto mantu (izņemot sievas atsevišķo mantu), pastāvēja arī līgumiskajā laulāto mantas kopības sistēmā (sk. CL 124.p.1.d. 1937.g.red.), sal.: *Ciešmatniece I. Laulāto mantisko attiecību regulējums* (no 19.gs. vidus līdz mūsdienām) // JV, 2008, Nr.20, 19.lpp. Jāpiebilst, ka 20.gadsimta 30.gadu juridiskajā literatūrā laulāto likumisko mantisko attiecību sistēma tika dēvēta arī par "*pārvaldības kopību*" (*Verwaltungsgemeinschaft*, sk.: *von Schilling*, S.195) un par "*savienotās mantas sistēmu*" (sk.: *Ozoliņš O. Civiltiesību reforma Latvijā // Darbam un tiesībām*. Rīga: Latvijas krimināltiesību biedrības izdevums, 1939, 151.lpp.).

I. Laulāto likumisko mantisko attiecību vispārīgs raksturojums

A. Vīra pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi

savas mantas daļu, kas atradās vīra pārvaldībā un lietojumā (sk. CL 92.p. 1937.g.red.).³

Līdz ar to laulāto manta apvienojās vienīgi ārēji, t.i., vienotas pārvaldības īstenošanas mērķim, jo, no vienas puses, vīra pārvaldības sistēma bija balstīta uz laulāto mantas *piederības šķirtību*, bet, no otras puses, – uz šīs mantas *pārvaldības un lietojuma kopību*.⁴

1. Laulāto mantas piederības šķirtība

Laulāto mantas piederības šķirtība izpaudās šādi: katrs laulātais paturēja 1) mantu, kas viņam piederējusi pirms laulības jeb t.s. *pirmslaulības mantu*, un 2) mantu, kuru katrs laulātais atsevišķi ieguva laulības laikā jeb t.s. *atsevišķi iegūto mantu* (sk. CL 89.p.1.d. 1937.g.red.), turklāt katram laulātajam bija 3) tiesība uz atbilstošu daļu (šaubu gadījumā – uz pusi) no laulības laikā iegūtās *kopīgās mantas* (sk. CL 89.p.2.d.). Bez tam sieva ne tikai paturēja, bet viņas pārvaldībā un lietošanā palika no pārējās viņai piederošās mantas (kā pirmslaulības, tā arī laulības laikā atsevišķi iegūtās mantas) tiesiski norobežota t.s. *sievas atsevišķā manta* (sk. CL 91.p. 1937.g.red.).

Tādējādi no mantas piederības viedokļa laulāto likumiskās mantiskās attiecības tika balstītas uz *mantas šķirtības principu*, izņēmuma kārtā paredzot kopīgās mantas rašanās iespēju,⁵ ko uzskatāmi

³ Par vīra pārvaldības sistēmu sk. plašāk: *Кронъ М.* Имущественные отношения супругов и ихъ регистрация по новому Гражданскому Уложению // Законъ и Судъ, 1937, No 9, c.3776–3788; *Strazdiņš A.* Laulāto personiskās un mantiskās attiecības // Jaunā Civīllikuma apskats. Daugavpils: Daugavpils latviešu biedrības izdevums, 1937, 12.–16.lpp.; *von Schilling, S.* 193–219; *Būmanis A.* Ģimenes locekļu mantiskās attiecības pēc jaunā Civīllikuma // Prezidenta Ulmaņa Civīllikums. Rakstu krājums. Rīga: Pagalms, 1938, 112.–115.lpp.; *Frīdenberga, 3.–25.lpp.*; *Ciematniece I.* Laulāto mantisko attiecību regulējums (no 19.gs. vidus līdz mūsdienām) // JV, 2008, Nr.20, 18.–25.lpp.

⁴ Sk.: *Кронъ М.* Имущественные отношения супругов и ихъ регистрация по новому Гражданскому Уложению // Законъ и Судъ, 1937, No 9, c.3778.

⁵ Sk.: *Sinaiskis V.* Civīllikuma principi un ģimenes tiesības // TMV, 1938, Nr.1, 47.lpp. Kā norāda V.Sinaiskis, "CL sastādītāji izvēlējās laulāto mantas *šķirtības sistēmu* ar vīra tiesībām pārvaldīt un lietot sievas mantu, izņemot viņas atsevišķo mantu (89.–91.p.). Bet reizē ar to viņi atzina arī *kopības sistēmu* tajos gadījumos, kad laulātie ieguvuši mantu kopīgi: "Viss, ko laulības laikā laulātie iegūst kopīgi vai viens no viņiem, bet ar otra laulātā līdzekļiem vai ar otra laulātā darbības palīdzību, ir abu laulāto

I. Laulāto likumisko mantisko attiecību vispārīgs raksturojums

A. Vīra pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi

atspoguļoja arī CL 89.p. struktūra.⁶ Vīra pārvaldībā un lietojumā esošā sievas manta neatbildēja par vīra parādiem (sk. CL 100.p.1.d. 1937.g. red.), un pēc vīra pārvaldības un lietojuma tiesības izbeigšanās vīra pienākums bija šo mantu līdz ar pieaugumiem atdot sievai (sk. CL 89., 107., 111.p. 1937.g. red.).

2. Laulāto kopīgā manta un tās sadalījums

Jautājums par kopīgo mantu un tās sadalījumu (jeb piederības samēru) laulāto starpā varēja kļūt aktuāls vienīgi tad, ja laulības laikā laulātie vispār bija ieguvuši kopīgu mantu, turklāt šī manta piederēja laulātajiem tādās daļās, kādās viņi kopīgi bija piedalījušies tās iegūšanā.⁷

Tāpēc CL 89.p. noteikumi, kur īpaši uzsvērtā laulāto *iegūstošas darbības* nepieciešamība, kā arī precīzi nošķirta laulības laikā katra laulātā atsevišķi iegūtā manta (sk. CL 89.p.1.d. 1937.g. red.) no abu laulāto kopīgās mantas (sk. CL 89.p.2.d.), izslēdza viedokli, ka viss, ko laulātie ieguvuši laulības laikā, ir uzskatāms par viņu kopīgo mantu. Vienkārša atsaukšanās uz to, ka strīdus objekts iegūts laulības laikā, nebija pietiekams pierādījums tam, ka īpašuma (vai cita veida) tiesība uz šo objektu ietilpst laulāto kopīgajā mantā. Laulātajam, kurš apgalvoja, ka viņš atbilstoši CL 89.p.2.d. kopīgi ar otru laulāto ir piedalījies strīdus objekta iegūšanā, saskaņā ar 1938.gada Civilprocesa likuma⁸ 454.p.⁹ šis apgalvojums *bija jāpierāda līdzīgi kā jebkuram citam prasītājam*.¹⁰

kopīga manta; šaubu gadījumā jāpieņem, ka šī manta pieder abiem līdzīgās daļās" (89.p.2.d.). Minētā laulāto *mantu kopības iespēja* bez šaubām nostiprina ģimenes vienotību un reizē ar to arī pašu laulības kā *laulāto pilnīgas kopības* ideju."

⁶ Sk.: *Briedis*, Nr.10.

⁷ Sk.: *Frīdenberga*, 8., 9.lpp.; *Čakste K.* Civiltiesības. Rīga: [B.i.], 1937, 106.lpp.

⁸ *Konradi F., Zvejnieks T.* (Sast.) Civilprocesa likums (1938.g. izd., 1939.g. iespied.) ar paskaidrojumiem. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939.

⁹ 1938.gada Civilprocesa likuma 454.p. noteikumiem ("prasītājam jāpierāda sava prasība; atbildētājam, kas ceļ ierunas pret prasītāja prasījumiem, savukārt jāpierāda savas ierunas") saturiski atbilst CPL 93.p.1.d. noteikumi ("katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus; prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotību; atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotību").

¹⁰ Sk.: *von Schilling*, S.215–217; par laulātā pierādīšanas pienākumu attiecībā uz strīdus nekustamu lietu, kas ierakstīta zemesgrāmatā uz otra laulātā vārda, sk. jo īpaši: *Strazdiņš A.* Laulāto personiskās un mantiskās attiecības // *Jaunā Civillikuma apskats*. Daugavpils: Daugavpils latviešu biedrības izdevums, 1937, 13.lpp.

3. Laulāto kopīgās mantas dalīšana

Tā kā ar laulības noslēgšanu visa sievas manta (izņemot t.s. "sievas atsevišķo mantu") uz likuma pamata pārgāja (atradās) vīra pārvaldībā un lietojumā (sk. CL 90.p. 1937.g.red.), laulāto kopīgās mantas dalīšana bija *nepieciešami saistīta* ar vīra pārvaldības un lietojuma tiesības izbeigšanos, kā arī ar laulāto savstarpējo norēķināšanos ar mantu. Citiem vārdiem, vīra pārvaldības un lietojuma tiesības izbeigšanās sekas bija sievas mantas *nošķiršana* no vīra mantas un no viņu abu kopīgās mantas, kā arī laulāto kopīgās mantas *dalīšana*.¹¹

Izbeidzoties vīra pārvaldības un lietojuma tiesībai (konkrēti šīs tiesības izbeigšanās pamati izsmēloši bija noteikti likumā, sk. CL 102., 104., 105., 114.p. 1937.g. red.), vīra pienākums bija atdot sievai viņas pirmslaulības mantu (sk. CL 89.p.1.d. 1937.g.red.), sievas pūru (sk. CL 111.p. 1937.g.red.), sievas atsevišķi iegūto mantu (sk. CL 89.p.1.d. 1937.g.red.), mantas objektus, ar ko laulības laikā tikuši atvietoti citi sievai piederoši mantas objekti (sk. CL 89.p.3.d., 107.p. 1937.g.red.), atlīdzību par vīra pārvaldībā un lietojumā bijušās sievas mantas iztrūkstošajām daļām (sal. CL 103.p. 1937.g.red., CL 1217.p.), sievas mantas pieaugumus (sk. CL 107.p. 1937.g.red.), kā arī nepieciešamības gadījumā sievas atsevišķo mantu, ciktāl tā faktiski ir bijusi apvienota ar laulāto pārējo mantu. Pēc tam bija nepieciešams noteikt laulāto *kopīgās mantas sastāvu* un tās *sadalījumu* laulāto starpā (CL 89.p.2.d.).¹² Jautājumā par laulāto kopīgās mantas dalīšanu likumā bija paredzēts, ka "manta jādala pēc *mantojuma dalīšanas kārtības vispārējiem noteikumiem*" (CL 109.p. 1.d. 1937.g.red.). Turklāt juridiskajā literatūrā tika precizēts, ka dalīšana jāveic atbilstoši CL 729. un turpm.p. un 1938.gada Civilprocesa likuma 1641.–1657.p.¹³ noteikumiem.¹⁴

¹¹ Sk.: Кронъ М. Имущественные отношения супругов и ихъ регистрация по новому Гражданскому Уложению // Законъ и Судъ, 1937, No 9, с.3787; von Schilling, S.204, 205.

¹² Sk.: von Schilling, S.205, 218; Frīdenberga, 22., 23.lpp.; Кронъ М. Имущественные отношения супругов и ихъ регистрация по новому Гражданскому Уложению // Законъ и Судъ, 1937, No 9, с.3787, 3788.

¹³ 1938.gada Civilprocesa likuma 1641.–1657.p. noteikumiem (kas bija ietverti nodaļā "mantojuma dalīšana") saturiski atbilst CPL 250.¹–250.⁷p. noteikumi (kas ietverti nodaļā "lietas par mantojuma dalīšanu").

¹⁴ Sk.: von Schilling, S.217.

I. Laulāto likumisko mantisko attiecību vispārīgs raksturojums

B. Laulāto vienlīdzīgas pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi

B. Laulāto vienlīdzīgas pārvaldības sistēmas pamatnoteikumi

Atjaunojot 1937.gada CL ģimenes tiesību daļas spēku,¹⁵ likuma 89.–110.p. noteikumi tika grozīti, tos *saskaņojot ar abu laulāto vienlīdzības principu*.¹⁶ Tādā veidā vīra pārvaldības sistēma ar tai raksturīgo vīra ekskluzīvo tiesību pārvaldīt sievas mantu (izņemot viņas atsevišķo mantu) tika pārveidota par t.s. "laulāto vienlīdzīgas pārvaldības sistēmu".¹⁷ Atbilstoši šai sistēmai laulības laikā katram laulātajam ir tiesība pārvaldīt un lietot visu savu mantu vai arī to nodot pārvaldībā otram laulātajam (sk. CL 90.p.1.d., 93.p.), bet kopīgo mantu abi laulātie ir tiesīgi pārvaldīt un rīkoties ar to kopīgi vai, abiem laulātajiem vienojoties, nodot viena laulātā pārvaldībā (sk. CL 90.p.2.d., 93.p.).

Tajā pašā laikā CL 89.p. noteikumi saturiski nav tikuši grozīti (izņemot vienīgi to, ka CL 89.p.1.d. ir papildināta ar norādi uz CL 91.p.), un arī šobrīd no mantas piederības viedokļa laulāto likumiskās mantiskās attiecības ir balstītas uz *mantas šķirtības principu*, izņēmuma kārtā paredzot laulāto kopīgās mantas rašanās iespēju.¹⁸ Tā saskaņā ar CL 89.p.1.d. "katrs laulātais patur mantu, kas piederējusi viņam pirms laulības, un to mantu, ko viņš iegūst laulības laikā (91.p.)". Savukārt atbilstoši CL 89.p.2.d. "viss, ko laulības laikā laulātie iegūst kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu laulāto līdzekļiem vai ar otra laulātā darbības palīdzību, ir abu laulāto kopīgā manta; šaubu gadījumā jāpieņem, ka šī manta pieder abiem līdzīgās daļās".

Jāatzīmē, ka CL 90.p. jaunie noteikumi, ar ko aizstāti CL 90.p. (1937.g.red.) noteikumi par vīra ekskluzīvo tiesību pārvaldīt sievas mantu (izņemot viņas atsevišķo mantu), tāpat ir strukturēti atbilstoši minētajam mantas šķirtības principam. CL 90.p.1.d. ir paredzēta katra laulātā

¹⁵ Sk.: 1993.gada 25.maija lik. "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ģimenes tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 1.p.1.d.

¹⁶ Sk.: *Vēbers*, 136., 137.lpp.

¹⁷ Sk.: *Dzelme J.* Par laulāto atsevišķās mantas tiesisko stāvokli Latvijas Civillikumā // *JV*, 1999, Nr.7.

¹⁸ Sk.: *Briedis*, Nr.12; *Bergmane*, Nekustamais īpašums laulāto mantiskajās attiecībās, 47.lpp.